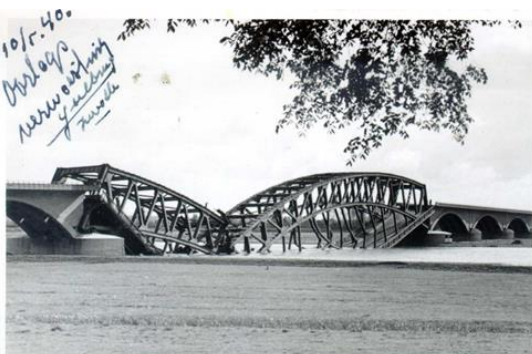

Het verhaal van Windesheim: Windesheim in oorlogstijd (1)

Iedere dag komen er talloze verhalen op ons af, of je nu een boek leest, een film kijkt, of de laatste roddel hoort over een buurtbewoner. Je struikelt bijna letterlijk over de verhalen en het gekke is het verveelt nooit. De Historische vereniging Windesheim wil ook een verhaal vertellen: het Verhaal van Windesheim zoals het ooit was. Internet is daarbij een onuitputtelijke bron.

Windesheim in oorlogstijd

In de nacht van 9 op 10 mei 1940 valt het Duitse leger zonder oorlogsverklaring ons land binnen. De eerste horde die ze nemen is de IJssel- en Maaslinie. Duitsers, gekleed in

nagemaakte Nederlandse marechaussee uniformen hebben opdracht om bruggen in te nemen en te zorgen dat hun tanks, pantsertreinen en infanterie snel kunnen doorstoten naar de randstad. De tactiek van het Nederlandse leger is om de vesting Holland tot het uiterste te verdedigen en in het gebied ten oosten van de IJssel de Duitse opmars te vertragen. Het Nederlands leger heeft al vóór 10 mei

springladingen aangebracht in bruggen en wegversperringen bij de toegang. Drie uur na de Duitse inval zijn alle verkeers- en spoorbruggen bij Zwolle, Kampen en Deventer vernietigd.

Ook de Aalvangersbrug brengt men tot ontploffing. Nog vóór de meeste Windesheimers goed

en wel wakker zijn is een flink deel van Salland bezet door de Duitsers en is de toegang naar het westen afgesloten. Na het bombardement op Rotterdam geeft Nederland zich over en marcheren de Duitsers ons land binnen. Op deze foto uit de Zwolsche Courant zie je een weinig strijdvaardig leger: volslanke mannen, geen helmen en geen wapens. De Duitsers zijn goed in propaganda. Ze willen de Nederlanders voor zich winnen door beleefd en vriendelijk te zijn maar dat is van korte duur. In juni is in een berichtje in de Zwolse krant te lezen dat een Engels vliegtuig een bom heeft laten vallen in de boomgaard van een zekere van der Kolk in Windesheim. Voor Windesheimers die in het buitengebied wonen verandert er de eerste 3 jaren van de oorlog weinig.

WINDESHEIM

Vroeger winkelsluiting.

Vanwege de verplichte verduistering hebben alle winkeliers te Windesheim besloten van Maandag 23 September af hun zaken 's avonds om zeven uur en des Zaterdag om acht uur te sluiten. De cliëntèle zal verstandig doen hiermede bij het doen van inkoop rekening te houden.

boerderijen met boomgaard. Bus- en treinverbindingen zijn in 1940 onregelmatig en soms is Windesheim wekenlang verstoken van openbaar vervoer.

Naarmate de oorlog vordert gaan er steeds meer goederen op de bon en verschijnen er

De middenstand past zich aan aan de oorlogsomstandigheden en sluit vanwege de verduisteringsregels haar winkels wat vroeger in de avond.

Windesheim is in die dagen een kleine woonenclave in een uitgestrekt weidegebied afgewisseld met grienden en

advertenties in de krant voor het kopen of ruilen van spullen waar de bevolking een tekort

Distributiedienst Zwollerkerspel

UITREIKING TEXTIELKAARTEN

aan heeft zoals schoenen, fietsbanden en kleding.

Stakingen

In 1942 na de Slag van Stalingrad stopt de aanvankelijke zegetocht van de Duitsers in Europa en Afrika. De geallieerden rukken steeds meer op. De Duitsers hebben een groot gebrek aan

werkkrachten en houden razzia's onder de bevolking om jonge mannen in Duitsland te laten werken. Dat leidt tot veel onvrede. In april 1943 breekt er bij Stork in Hengelo een staking uit. Die wordt spontaan overgenomen door vele bedrijven in steden maar ook op het platteland gaan er zuivelfabrieken dicht en weigeren boeren melk naar de fabriek te brengen. In Windesheim staakt het personeel van de steenfabriek. Dat is bijzonder en niet zonder risico want achteraf blijkt dat er minstens 80 stakers in heel Nederland standrechtelijk zijn doodgeschoten. Gelukkig heeft de staking voor Windesheim en Herxen geen gevolgen. Na 6 juni 1944 als de geallieerden in Frankrijk zijn geland komt het front steeds dichterbij Nederland. De Duitsers knijpen hem en treden steeds drierster en grimmiger op wat weer op meer verzet stuit. Op 3 september veroveren de geallieerden

WAARSCHUWING.

In opdracht van den Rijkscommissaris voor het bezette Nederlandsche gebied maak ik bekend:

Hij die tijdens den thans bestaanden uitzonderingstoestand

een bevel van een militaire of civiele instantie — hiertoe behooren ook de bureaux van de Organisatie Todt (O.T.) — niet nauwgezet en terstond opvolgt, *

hij die zich schuldig maakt aan eenig verzet of sabotage pleegt, in het bijzonder onrust sticht of tracht te stichten dan wel transporten tracht te verhinderen,

wordt terstond standrechtelijk doodgeschoten.

In gemeenten, waarin zoodanige gevallen voorkomen of de gevorderde arbeidskrachten niet overeenkomstig de opdracht ter beschikking worden gesteld dan wel de ter beschikking gestelde arbeidskrachten onderduiken, worden gijzelaars genomen en enkele of meerdere huizen verwoest.

ZWOLLE, 14 September 1944.

De Gevolmachtigde van den Rijkscommissaris voor de Provincie Overijssel:

WEIDLICH.

Brussel en op 4 september Antwerpen. De geruchten gaan nog sneller en er zouden al Canadezen in Rotterdam zijn. Op sommige plaatsen viert men heel voorbarig de bevrijding. De Duitsers zijn in paniek en op 5 september vlucht 'De Pruus' massaal richting Duitsland. Deze dag staat bekend als Dolle Dinsdag.

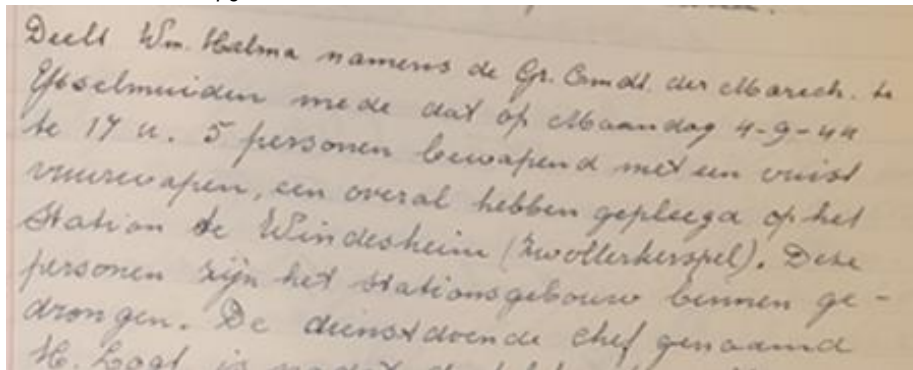
Overval op station

In Windesheim doen op 4 september 1944 vijf leden van de ondergrondse een overval op het station in Windesheim. Ze gijzelen de stationschef M. Logt. De ondergrondse plaatst een rode lamp op het spoor bedoeld om de trein te laten stoppen. Waarom? Niemand weet het werkelijke motief. De machinist negeert echter het stopteken en de trein raast verder over het spoor.

De 14-jarige zoon Gerben van seinwachter Swart is ooggetuige van het gebeuren. Zijn neef heeft dit verhaal vele jaren later opgeschreven:

Er stopte een DKW (Duits automerk) voor het station, een paar Duitse mannen stapten uit. "Wie heeft er dienst?" vroegen ze aan vader Swart. "Mijn dienst zit er bijna op": zei vader. "Maak dan gauw dat je weg komt. Je hebt niets gezien en niets gehoord." Het waren mannen van de ondergrondse. Ze wilden de sleutel hebben van de wachtpost. Knipten draden door langs de lijn. Eén liep met een pakje langs de lijn. Waarschijnlijk een bom, om de trein met Joden te laten ontsporen.

Gerben kwam er aan lopen. Hoorde in de verte een trein aankomen. De spoorbomen waren nog open. Hij dacht, dit klopt niet en smeeet snel de bomen dicht. De trein denderde langs hem heen. Later hoorde hij van zijn vader wat er gebeurd was. De sabotage was mislukt. Maar Windesheim haalde opgelucht adem.

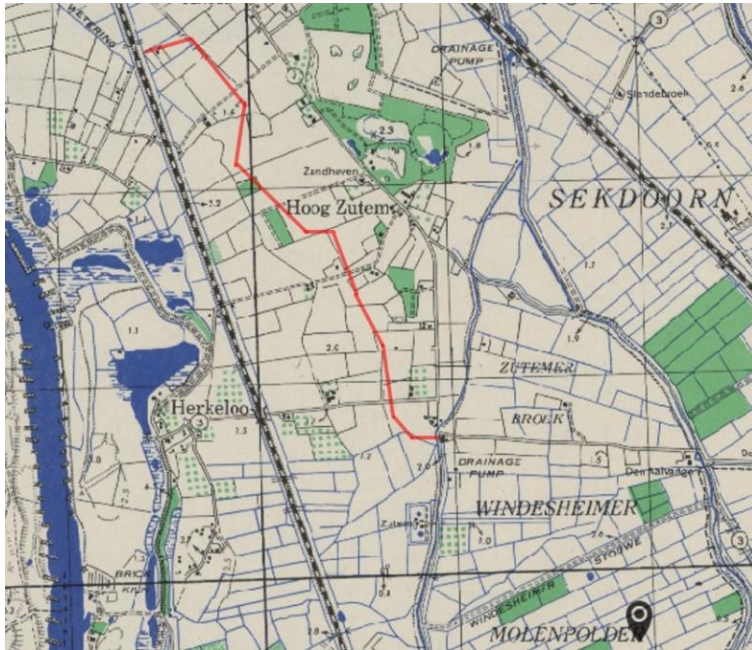

Ook het politie dagrapport is bewaard gebleven (zie afb.). In de hectiek rondom Dolle Dinsdag is deze in de ogen van de Duitsers pure sabotage daad buiten beeld geraakt en blijft Windesheim bespaard van gruwelijke represaille maatregelen.

Tankgracht

Hitler wil de opmars vertragen en laat een verdedigingswal bouwen die bestaat uit tankgrachten, loopgraven, mitrailleurkasten en men laat zelfs land onder water lopen zoals in de Mastenbroekpolder. Organisatie Todt, genoemd naar de oprichter Fritz Todt is met dit werk belast en was eerder verantwoordelijk voor het bouwen van bunkers langs de kust de

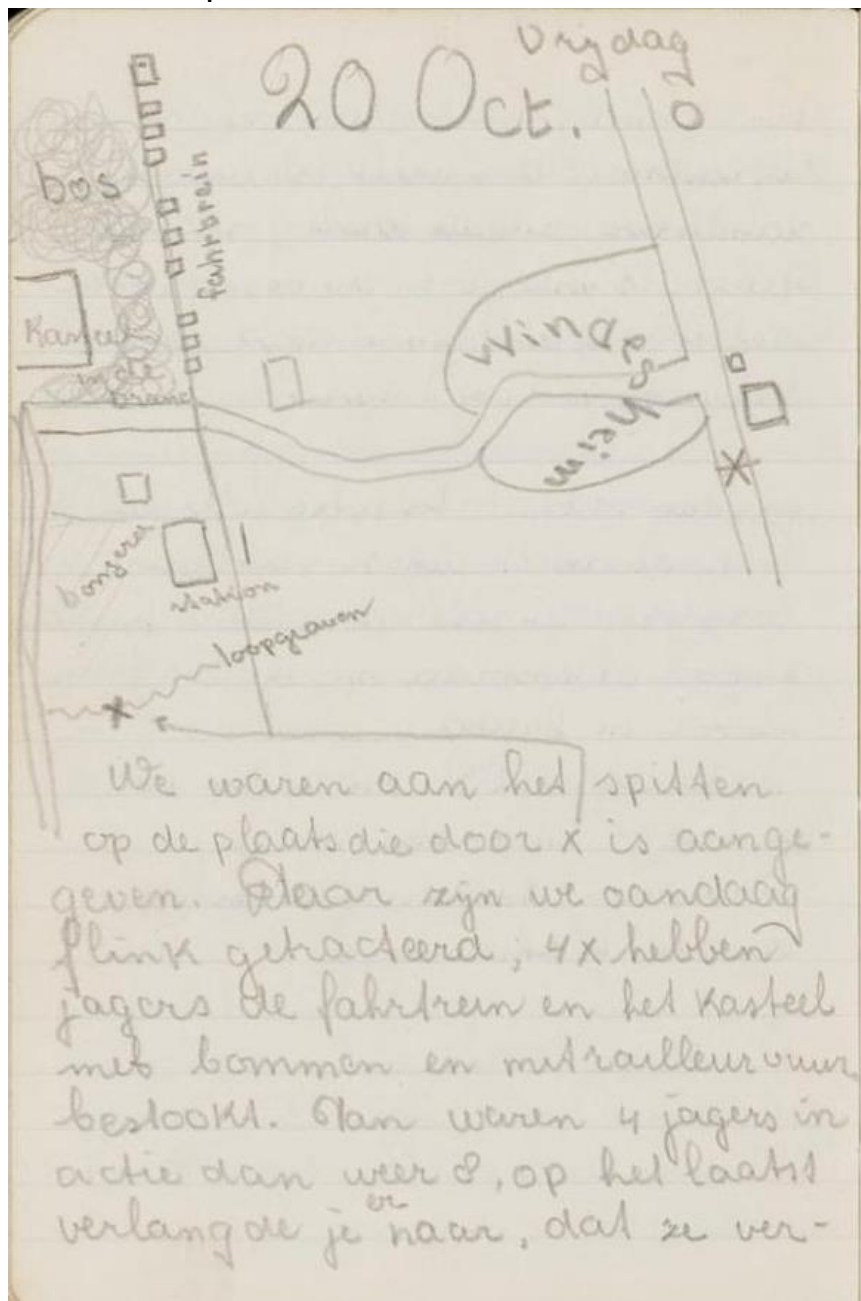
zogenaamde Atlantik wall. In Zwolle zijn er meerdere tankgrachten. De derde, meest zuidelijke, is een 3 meter brede gracht met prikkeldraad- versperringen die loopt van de plek van het

huidige winkelcentrum in Zwolle Zuid door Hoog Zutem over het golfterrein naar de boerderij van van Schooten (zie afbeelding met rode lijn tankgracht). Sporen van deze tankgracht zijn in het landschap niet meer terug te vinden. Voor het graafwerk

worden mannen gerekruteerd. De Herxer Marke wordt ingericht als gaarkeuken. De organisatie Todt dreigt niet alleen mensen die weigeren mee te werken standrechtelijk te doden maar voert dit ook uit. Dat overkomt de 21 jarige Amsterdamse Jehova Getuige Jacob van Bennekom die vanwege zijn geloof weigert mee te werken aan het graven van de tankgracht in Zwolle. Een Duitse officier beveelt hem daarop zijn eigen graf te graven en omdat hij nog steeds weigert, schiet de officier zijn pistool op hem leeg. Dat is zelfs de Duitsers te gortig en te eigenmachtig. De officier wordt gevangengenomen en pleegt zelfmoord. Dit is bekend bij de Zwolse bevolking. Je moet dan ook flink wat lef hebben om te weigeren. In Windesheim en Herxer is er bij jonge mannen weinig animo om te graven en velen duiken onder. In Rijssen houdt men razzia's en dwingt de hierbij gevangengenomen mannen om bij de IJssellinie schuttersputjes te graven. Een aantal Rijssenaren wordt bij de huisschilder en postbode Bode en bij de garagehouder Ab van Munster gehuisvest. Eén van hen vertelt later dat er bij van Munster 2 verzetsmensen zijn die experimenteren met een radio. Ook komt er een koerierster langs die papieren naar Zwolle moet brengen. Inmiddels is het gebied rond Windesheim en Herxer deel van het front geworden. Dat komt ook door de spoorlijn van Zwolle naar Deventer die een belangrijke overgebleven aanvoerroute naar Duitsland is. Bijna dagelijks voeren Engelse jachtvliegtuigen en bommenwerpers hun acties uit.

Bombardement op Huize Windesheim

We waren aan het spitten op de plaats die door x is aangegeven. Daar zijn we oandag flink getackerd, 4x hebben jagers de fahrtrein en het kasteel met bommen en mitrailleurvuur bestookt. Dan waren 4 jagers in actie dan weer 2, op het laats verlangde je ^{er}naar, dat ze ver-

De 17 jarige jongen Jan Willem Boersema die in de wijk Dieze in Zwolle woont, houdt nauwkeurig aantekeningen bij over het verloop van de oorlog met dagelijkse bombardementen, het nachtelijk luchtalarm en het schieten met afweergeschut door Duitsers op terugkerende geallieerde vliegtuigen. Overdag is Jan Willem opgeroepen om te werken aan de IJssellinie. Hij verdient 37½ gulden met gratis warm eten en 14 Consi sigaretten voor 7 dagen werken in de week. De Duitsers hebben haast met hun karwei. Op 20 oktober 1944 rijdt hij op een fiets met het achterwiel zonder band naar Windesheim voor graafwerkzaamheden. Dit schrijft hij in zijn dagboek:

We waren aan het spitten op de plaats die door de X is aangegeven. Daar zijn we vandaag flink getraceerd 4x hebben jagers de Fahrrein en het kasteel met bommen en mitrailleurvuur bestookt. Dan waren 4 jagers in actie dan weer 8, op het laatst verlangde je er naar, dat ze verdwenen. Dan werd er weer zo, dan weer van die kant geschoten, Dikwijls wist je in de loopgraven niet waar je blijven moest, dan lag je op je rug, dan weer anders om, dan weer dicht tegen de zijanten aan. Angstig was het toen ze in de lengte van de loopgraven schoten. Het kasteel ging in vlammen op, ook de trein stond

in brand. Het is het enige ooggetuige verslag met een nauwkeurige tekening van ons dorp (zie afb.).

Het huis Windesheim behoort tot dat moment tot één van de mooiste huizen van Overijssel met 18e eeuwse gobelins en fraai gestucte plafonds. De baron de Vos van Steenwijk genaamd van Essen tot Windesheim heeft met een zeer vooruitziend blik een deel van zijn collectie

schilderijen en bezittingen kunnen onderbrengen bij de familie Horst in Langevelsloo. Ze hebben daarvoor in het geniep een gat in de grond gegraven en de kunstvoorwerpen goed verpakt opgeborgen. Een tweetal 16^e eeuwse schilderijen op houtpaneel is door deze actie bewaard gebleven. Rondom deze schilderijen was in de twintiger jaren van de vorige eeuw veel publiciteit en zelfs in Franse tijdschriften verschenen artikels. Men schreef de portretten aanvankelijk toe aan de beroemde schilder Jan van Scorel maar uit onderzoek bleek dat het om een leerling van hem gaat, Maarten van Heemskerck.

De oude baron duikt onder in Twente en zijn zoon, jonker Jan Arend, in Veessen. Het moet een vreemde gewaarwording zijn voor beide heren toen ze na de oorlog terugkeerden en de enorme ravage zagen.

De Historische Vereniging Windesheim heeft een vaste rubriek in de Nieuwsbrief onder de naam: "Het verhaal van Windesheim". Op onswindesheim.nl zal dezelfde informatie worden gepubliceerd met links naar de geraadpleegde sites en met meer afbeeldingen.

René van der Have - Historische vereniging Windesheim

Het verhaal van Windesheim: Windesheim in oorlogstijd (2)

Iedere dag komen er talloze verhalen op ons af, of je nu een boek leest, een film kijkt, of de laatste roddel hoort over een buurtbewoner. Je struikelt bijna letterlijk over de verhalen en het gekke is het verveelt nooit. De Historische vereniging Windesheim wil ook een verhaal vertellen: het Verhaal van Windesheim zoals het ooit was. Internet is daarbij een onuitputtelijke bron.

Slachtoffers

D.J.S. Turner

Op 2^e Kerstdag vertrekken 11 bommenwerpers uit Deurne bij Antwerpen voor een gewapende verkenningsvlucht in de driehoek Harderwijk-Zwolle-Deventer. In Deventer vallen ze in 3 formaties het stationemplacement aan en vernielen rails en wissels. Nog niet alle vliegtuigen zijn van hun bommenlast ontdaan en commandant Rutter besluit laagvliegend langs de spoorlijn Deventer- Zwolle terug te gaan. Boven Herxen wordt het vliegtuig van luitenant Donald James Stanley Turner geraakt. Onder zijn Typhoon Hawker is een bom bevestigd. De Flugzeug Luft Abwehr Kanon (FLAK) raakt deze bom, het vliegtuig explodeert in de lucht en brokstukken van het vliegtuig met de cockpit komen terecht in het weiland aan de Veldweg en bij de spoorlijn. De motor komt terecht achter café Nijland. De volgende dag gelasten de Duitsers de heren van Nee en Beldman om het lichaam uit de brokstukken te halen. De piloot wordt begraven in Windesheim.

Kurt Heller

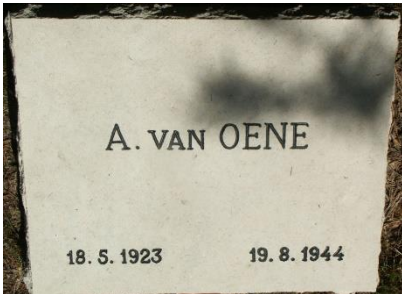
Maar ook aan Duitse kant vallen er slachtoffers. Eén van hen is de Duitse onderofficier Kurt Heller. Hij is waarschijnlijk betrokken bij de verdediging van Windesheim. Samen met andere soldaten zijn ze ingekwartierd op boerderij de Roggenkamp (Bergweg 46) bij weduwe Snel. Heller wordt bij beschietingen geraakt door waarschijnlijk een granaatscherf. Zijn been is er erg aan toe en men besluit om zijn leven te redden dat zijn been moet worden geamputeerd. Dit gebeurt zonder verdoving in de kelder.

11/1066 Naam: <u>HELLER</u> 11/1066	Vak: <u>AR</u> Rij: <u>11</u> Graf: <u>270</u>
27 1024 Voornamen: <u>kurt.</u>	Identiteitsplaatje: <u>210318 - 38</u>
Rang: <u>4/12.</u>	Waar oorspronkelijk begraven: _____
Legernr.: _____	<u>Zwollerkerspel (Windesheim)</u>
Legeronderdeel: _____	Herbegraven d.d.: <u>29-5-'59</u> in <u>kist</u> m. cover
Geboren: <u>7-6-1920 GÖLZERN.</u>	Registratienr. D.I.B. <u>28251</u>
Overleden: <u>11-4-45 te Windesheim</u>	

Heller overleeft de amputatie niet en wordt begraven op het kerkhof van Windesheim. In 1959 is er toestemming om hem te herbegraven in Ysselsteyn (Limburg). Het lijkt alsof dit voorval uit het collectieve geheugen van Windesheim is gewist. Jansje Dijkslag de naoorlogse bewoonster vertelde dit verhaal aan de kopers in 1975.

+Antonij van Oene

Aan de Windesheimerweg C 129 I (nu nummer 36) woont de familie van Oene. De nog jonge Toon is werkzaam in de steenfabriek van Quirijns. Bij een 'uitkaming van het bedrijf' - zo formuleert de naoorlogse burgemeester van Zwollerkerspel het - wordt Tone gedwongen te werken in Duitsland. Hij komt terecht in het plaatsje Kotthausen waar hij werk verricht in de munitiefabriek. Op 19 augustus 1944 sterft hij en als overlijdensoorzaak wordt op de acte ziekte ingevuld. Zijn kameraden waarvan er één beeldhouwer is maken van een zwerfkei een herdenkingssteen die geplaatst wordt op zijn graf in het naburige Gummersbach. In 1951 wordt aangeboden Toon te herbegraven op het Bergklooster in Berkum. De familie stemt hier mee in mits de steen die zijn kameraden hebben gemaakt op zijn graf komt te staan. Na de oorlog reizen twee van zijn oude tewerkgestelde vrienden uit Rotterdam naar Windesheim en vertellen onder welke omstandigheden hij gestorven is. Na een dag hard werken wordt hij 's nachts wakker gemaakt en gesommeerd om wagons te lossen. Toon waarschijnlijk oververmoeid viel volgens de

Rotterdamers in slaap. Dit werd door de Duitsers niet gepikt waarbij hij flink zou zijn afgeranseld. Volgens zijn kameraden was dat de ware doodsoorzaak. Rond 1986 is de steen op het Bergklooster verzakt en biedt de Nederlandse overheid aan om hem te herbegraven op het ereveld van de begraafplaats Loenen. Daar staat nu zijn eenvoudige steen.

(Uit het interview met Jo vd Bosch noemde ze Slendebroek - van Wijnen - Bos -Boeve - 1 keer met verlof voor 2 weken - zo ondeugend 1 december 1944 hutten in de dijk - tafel - die voor de Duitsers werkten - planken - schoppen - ingekwartierd - NSB Spijker - Bansaema - Quirijns Jo Klei - overal nakijken - kopjes tellen - knecht van Klei zegt Quirijns wegwezen - steenfabriek beschoten

Zondag - loopgraven achter het huis - laagvliegende vliegtuigen - 12 Duitsers in huis - staf in het kasteel - liepen met grote kisten op zolder - misse boel was het -

Beeldhouwer 2 Rotterdam - 21 jaar -)

Tijmen Elbers

Op de begraafplaats in Hannover-Seelhorst ligt een ereveld van de Nederlandse oorlogsgravenstichting. Hier liggen 417 Nederlanders, slachtoffer van het kamp Bergen-Belsen

Hannover
Hk Hannover
EREVELD HANNOVER.
Ditd./W. *W/B* OORLOGSGRAVENSTICHTING
Nieuwe Parklaan 14 - 's-Gravenhage
+ Telefoon 558802 +

1. Naam: *ELBERS,*
2. Voornamen: *Tijmen,*
3. Datum en plaats van geboorte: *2-11-24* *Windesheim*
Woolkerkepe
4. Datum en plaats van overlijden: *29-1-45* *Hannover*
5. Datum van begraven:
6. Plaats van begraven (gemeente): *Hannover*
7. Plaats van begraven (kerkhof): *stedelijk kerkhof*

B

of van de Duitse Arbeitseinsatz uit de regio Saksen begraven. Er staat ook een grafsteen van Tijmen Elbers. Van deze familie is weinig bekend. Zijn ouders trouwen in 1924 te Wijhe in hetzelfde jaar dat Tijmen in Windesheim wordt geboren. Ze wonen aan de Windesheimerweg C120 (op de plek van nu Windesheimerweg 17). Drie jaar later verhuist de familie naar Hellendoorn waar Tijmen op jonge leeftijd als fabrieksarbeider gaat werken bij de Koninklijke Stoomweverij (KWS) te Nijverdal. De KWS directie krijgt inspraak in de lijst van mannen die verplicht moeten werken in Duitsland. Ze kiezen daarbij voor mensen die ze het best kunnen missen. Tijmen was op dat moment amper 17 jaar oud.

Politieagent van der Hoek houdt in 1949 een onderzoek naar het politieke verleden van Tijmen. De vader van Tijmen die op de PvdA stemt wordt volgens de statistiek van het Gewestelijk Arbeidsbureau als politiek niet betrouwbaar aangemerkt. In de voormalige spinnerij van de KWS hangt nu een gedenkplaat met 23 namen waaronder de naam van Tijmen. De KNVB heeft in 1949 een dodenlijst opgesteld van KNVB leden die omkwamen in de oorlog. Ook daar wordt Tijmen genoemd op het monument dat nu in Zeist op een prominente plaats staat. Tijmen Elbers overleed op 29 januari 1945 in Hannover aan de gevolgen van longtuberculose.

Gered

Anton Krommedijk die woonde op de gelijknamige boerderij in Herxen was een jongen van 15 jaar toen hem gevraagd werd 's nachts een Poolse piloot naar de overkant te roeien. Hij kon 70 jaar na het gebeurde levendig vertellen hoe spannend dit voor hem was.

Gerucht

In 1945 als de oorlog bijna is afgelopen, hangt men in Windesheim de vlaggen uit. De Duitsers die over de IJssel naar de Veluwe zijn gevlucht, zint dat niet. Volgens vele illegale blaadjes zijn

— Sjoerd de Vries, bij zijn luisteraars beter bekend als Peter Vrijman, meldde als oorlogscorrespondent over het pas bevrijde gebied: „Ergens tussen Deventer en Zwolle ligt Windesheim. Toen de Canadezen Zwolle reeds ver waren gepasseerd en zelfs Meppel al hadden bevrijd, zwierven er in de buurt van dit plaatsje nog groepjes Duitsers rond die hun nederlaag op de burgers wilde wreken. Vanzelfsprekend was de vreugde over de bevrijding in dit dorpje groot geweest, vlaggen wapperden aan ieder huis. In het holst van de nacht stak een groep Duitsers de Yssel over, drong in het dorpje door, haalde de vlaggen van de huizen en sleepte de mannen mee, niets dan smeulende puinhopen achterlatend. In dit verband nogmaals een dringend beroep op geen voorbarig vreugdebetoon!”

ze uit op wraak. Zo zouden de Duitsers 's nachts de IJssel zijn overgestoken, Windesheimers hebben weggesleept uit hun huizen en weggevoerd. Ook zouden er vele huizen in brand zijn gestoken. Nergens wordt dit bericht door officiële stukken of verhalen van inwoners bevestigd. Toch kan het wel een kern van waarheid bevatten.

Wat wel is gebeurd: Tussen Heino en Raalte bij de Hondemotswetering wordt door de ondergrondse een Duitse soldaat in zijn been geschoten. Hij wordt in een kruiwagen naar Heino vervoerd. De Duitse soldaten die op het punt staan om te vluchten zijn gefrustreerd door dit voorval en besluiten als vergeldingsactie om 66 Heinose mannen te gijzelen. In een colonne dwingt men ze naar Zwolle te lopen en houdt ze daar 2 nachten zonder eten vast. De mannen en hun achtergebleven familie staan doodsangsten uit. Gelukkig mogen ze terugkeren naar hun dorp.

P. Bansema de fanatieke landwachter

Hij is nog maar nauwelijks volwassen, deze jonge landbouwer Pieter Bansema en aan zijn jeugd heeft hij het te danken, dat hij niet voor het Bijz. Gerechtshof is gedaagd. Hij is met de Oost Cie. naar Polen getrokken, waar hij de boerderijen van onbetrouwbare Poolse boeren moest beschermen tegen het partisanengevaar. In ons land teruggekeerd, werd hij hulplandwachter, die transporten Ned. gevangenen naar het concentratiekamp Amersfoort geleidde. In Sept. '44 werd hij landwachter, een fanatiekeling die heel Windesheim terroriseerde. Hij vorderde goederen, verried onderduikers en deed aangifte van verborgen auto's. In het arresteren van Nederlanders en het vorderen van fietsen had hij een belangrijk aandeel. In April '45 vluchtte hij naar het Westen, waar eind April de landstorm werd ontbonden en Bansema werd ingedeeld bij de S.S. en legde op 1 Mei de eed van trouw af op admiraal Dönitz.

G. Zandvoort filiaalhouder te Zwolle is in Groningen voor het Tribunaal geweest en werd er vrijgesproken. Voor één punt n.l. een schenking van f 10.— aan het kringhuis te Zwolle moest hij zich Dinsdag verantwoorden. Uitspraak over 14 dagen.

Duits gezind

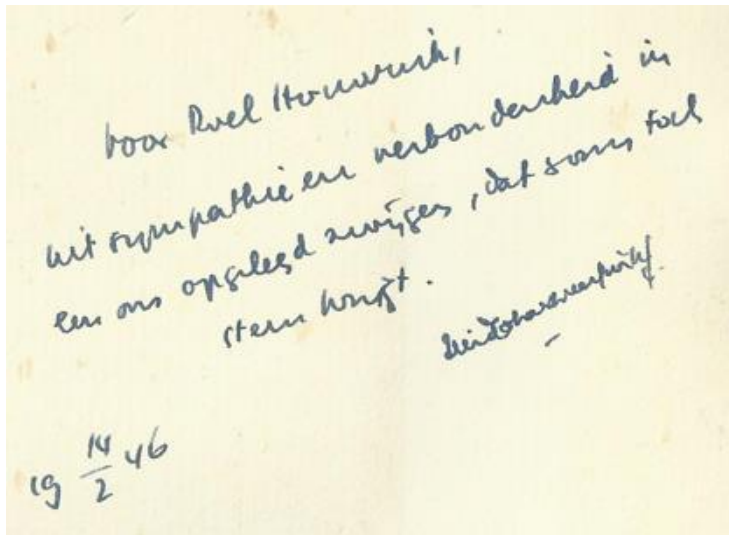
Bansema

Na 1945 is voor sommige Windesheimers de oorlog nog niet afgelopen. Zo worden vader en zoon Bansema die in 1937 vanuit Bellingwolde naar Hoog Zuthem verhuizen en beiden lid zijn van de Landwacht, opgesloten in een internerings- kamp. Zoon Piet slechts 20 jaar oud in 1947 die volgens de rechtbank de Windesheimers terroriseerde kan rekenen op enige clementie door zijn jeugdige leeftijd maar wordt tot internering veroordeeld. De vader lijkt zich vooral

verrijkt te hebben.

Wensink

Ook de zoon van meester Mot, de bijnaam van schoolmeester Wensink, moet zich verantwoorden. Hij wordt gezien als een propagandist van de 'vijand' die voor de radio en de krant werk van Nederlands auteurs besprak en werkte bij de nationaal socialistische uitgeverij "De Amsterdamse Keurkamer". Na de oorlog wordt hem verboden werk te publiceren, mee te doen aan prijsvragen en in het openbaar op te treden op het gebied van de kunst tot 1 april 1953. Hij lapt dit aan zijn laars en in 1945 publiceert hij de gedichtenbundel 'Windesheimer Winter'

Voor Roel Houwink,
uit sympathie en verbondenheid in
een ons opgelegd zwijgen, dat soms toch
stem krijgt.

19 $\frac{14}{2}$ 46

Wensink

Exemplaar nr. 41 heeft de volgende opdracht: 'Voor Roel Houwink, uit sympathie en verbondenheid in een ons opgelegd zwijgen, dat soms toch stem krijgt.' Roel Houwink was een vooraanstaande persoon in de protestantse literatuur. Aleid Wensink gebruikte meerdere pseudoniemen zoals George de Sévoij, Johan Ponteyne en Willem Enzinck (W. Enzinck wat als je Wensink kunt lezen). Hij verhuist na de oorlog naar het Zeeuwse Oostburg en wint in 1958 de ANWB prijs voor een reisboek. In 1986 ontdekt men zijn nazi verleden en trekt hij zich terug uit de BKR commissie.

BIBLIOGRAPHISCHE AANTEKENING

De gedichten, bijeengebracht in deze bundel, werden door ALEID JOHAN WENSINK geschreven in de winter van het oorlogsjaar 1944 te Windesheim aan de IJssel op de plek waar eens Geert Grote's beroemd klooster stond. Zij werden in de maand September van het bevrijdingsjaar 1945 in opdracht van den dichter gezet uit de Magere Egmont en gedrukt in een oplage van niet meer dan zestig exemplaren, genummerd van 1-60 op geschept geveergeerd Hollands papier en zijn alle voorzien van de handtekening van den dichter.

Dit is No. 41

Aleid Johan Wensink

Bevrijding

Voor de meeste Windesheimers is de oorlog al in 1945 afgelopen. Ze hebben vanuit hedendaags perspectief een sober bevrijdingsfeest gevierd en zijn vooral druk met hun toekomst.

ZWOLLERKERSPEL

Bevrijdingsfeest te Windesheim. — Woensdag en Donderdag j.l. hebben de buurtschappen Hoog Zuthem, Harculo en Windesheim hun gemeenschappelijk bevrijdingsfeest gehouden te Windesheim. Nadat aan de vooravond van de feestelijkheden een godsdienstoefening was gehouden in de Ned. Herv. Kerk, hadden de kinderen op Woensdag hun feest, dat met een optocht werd ingezet. Voorts deden ze spelletjes, werden ruimschoots onthaald en maakten gebruik van de op het feestterrein aanwezige draai- en zweefmolen. De tweede dag werd het hoogtepunt van het feest gevormd door een grote optocht van versierde voertuigen, versierde

rjwielen enz. Hiervan was bijzonder veel werk gemaakt, zodat het voor de jury, bestaande uit de dames mevr. Schurink, mevr. Spijkerman en de heren K. J. L. de Leers en H. Punter, allen uit Ittersum, niet gemakkelijk viel de prijzen toe te kennen. Bijzondere vermelding verdient het Lazaret, dat, evenals de Boerenbrulloft, uitstekend werd weergegeven en Jan ook een eerste prijs verwierf. De muziekvereniging „Nooitgedacht” uit Windesheim zorgde voor de nodige muzikale afwisseling. Na de middag werden volksspelen gehouden, terwijl het feest met een dansje besloten werd.

De Historische Vereniging Windesheim heeft een vaste rubriek in de Nieuwsbrief onder de naam: "Het verhaal van Windesheim". Op onwindesheim.nl zal dezelfde informatie worden gepubliceerd met links naar de geraadpleegde sites en met meer afbeeldingen.

René van der Have - Historische vereniging Windesheim